

STÁTNÍ

DIVADLO

OSTRAVA

DIVADLO

ANTONÍNA

DVOŘÁKA

U

V

Ā

D

I

BRIAN

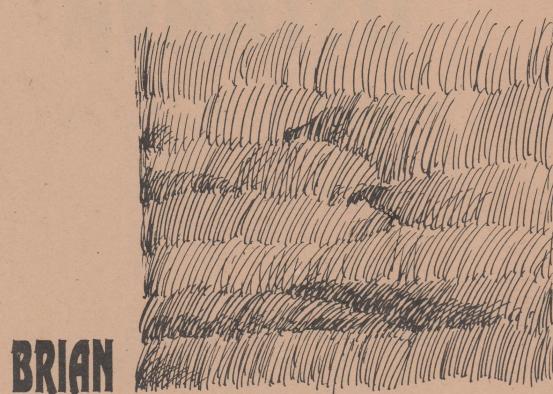
TANEC NA KONCI LÉTA

FRIEL

,

LÉTA

STÁTNÍ DIVADLO OSTRAVA
DIVADLO ANTONÍNA DVOŘÁKA

BRIAN FRIEL
TANEC NA KONCI LÉTA

Brian Friel

Tanec na konci léta

Překlad Ota Ornест

Režie: Peter Gábor j. h.
Scéna: Ivan Hudák j. h.
Kostýmy: Judita Lisová j. h.
Hudba: Peter Vaňouček j. h.
Pohybová spolupráce: Libuše Králová
Dramaturg: Vojtěch Kabeláč

Michael, mladý muž Milan Kačmarčík
Kate, učitelka Veronika Forejtová
Maggie, v domácnosti Alena Sasinová - Polarczyk
Agnes, pletátko Anna Cónová
Róza, pletátko Pavlína Kalková
Krista, Michaelova matka Marie Logodová
Gerry, Michaelův otec Pavel Nečas
Jack, kněz - misionář Milan Šulc

Představení řídí: Marta Celárková
Text sleduje: Daniela Kačorová

Premiéra 30. října 1993 v Divadle Antonína Dvořáka

Svátky Lughnasy

Každoročně se v celém Irsku, v částech Velké Británie a Francie oslavovaly v srpnu počátky žní. V Irsku se jim říkalo svátky Lughnasy podle pohanského boha Lugh, jemuž se vzádávaly díky za to, že opět jednou poskytl bohatou úrodu. (Protějšek boha Lugh byl římský bůh Merkur, nebo řecký Hermes.) Dokonce ještě roku 1962, když Máire MacNeillová poprvé uveřejnila svou konečnou studii o svátcích Lughnasa, prohlásila: "Objevili jsme, že donedávna oslavovali svátky Lughnasa na pětadvadesátá místečka v Irsku... oslavovali na kopcích, u jezer a na březích řek." Vrcholky hor byla oblíbená místa pro sváteční obřady - a občané podstupovali několikahodinovou túru na tato místa. Studny, břehy řek a jezera - to byla též vyvolená a posvěcená místa pro první obřady.

Tyto obřady procházely různými změnami podle jednotlivých míst a také z generace na generaci. Obětování zvířat vznalo v Irsku zřejmě brzy za své, ale některé jiné rituály se udržely po staletí. Vždy například hlava rodiny nebo náčelník povolitosti nabídlo bohu Lugh jako oběť první uskutečný svazek ovsy nebo pšenice. "Z Hebrid," píše MacNeillová, "jsme dostali působivý a podrobný popis, jak obec obřadné zatočí prvním snůpkem, jež pozne, tříkrát nad hlavou a za tohoto obřadu všechni propřevijí modlitbu, v níž prosí o požehnání a zároveň o ochranu před chorobami, jež ohrožují obilí." Také ve Skotsku dělali placky z narychlo prosetého semetitého zrnu pro všechny členy rodiny; a v Irsku kde se na místo chleba stál hlavně jídlem brambory, jedli o prvním svátečním dni zvláštní placky z první vykopávky nových brambor. To vše na počest boha Lugh.

Na opátku za tyto pohorské oběti poskytl Lugh lidu jiný druh čerstvých plodů - malé tmavé borůvky, které divoce rostly na kopcích. O svátcích Lughnasa nebylo trvalejšího zvyku nad sbírání borůvek - pohlíželi na ně jako na záruku plodnosti a důkaz štědrosti bohů. Pokládali za vrcholné důležité, aby z těchto plodů pojedl každý a aby je donesl ještě také domů pro staré a neschopné zlézat vrcholky kopců.

Ale ze všech písemných a ústních svědectví o svátcích Lughnasa v Irsku jasné vyplývá, že jejich naprostou vedoucí a nejvražednějším znakem byl tanec.

Tak například udělovali na vrcholcích Drung Hillu a hory Cnoc na d'Tobar cenu nejlepšímu tanečnímu páru. Podobnou soutěž v tanci pořádali o svátcích Lughnasa na hoře Playback v hrabství Leitrim, ve vsi Blackstairs v hrabství Wexford a v osadě Sliabh Bloom mezi vesnicemi Leix a Offaly. A ve vsi Ganiamore v hrabství Donegal odměňovali nejlepšího mužského tanečníka tím, že si ze všech soutěžících děvčat mohli svobodně vybrat nevěstu.

Brian Friel

se narodil roku 1929 v městě Omagh v irském hrabství Tyrone. Své první povídky uveřejnil v časopise New Yorker roku 1950 a vydal pak dvě sbírky povídek: The Saucer of Larks (Miska sprýmů) - 1962 a The Gold in the Sea (Zlato v moři) - 1966. Rozhlasová stanice v Belfastu vysílala jeho první rozhlasové hry roku 1958. Pak strávil šest měsíců s proslulým režisérem Tyronem Guthriem v Minneapolisu, v divadle, jež neslo jméno Guthrie. Stal se pak zakladatelem divadelního souboru ve městě Derry v Irsku.

Všechny jeho hry měly premiéru v Dublinu a byly později uvedeny v Londýně i v New Yorku, často - jako v případě hry Tanec na koci léta (Dancing at Lughnasa, 1990) - v původním dubinském provedení a obsazení. Byly též - snad kromě naší vlasti - uvedeny na celém civilizovaném světě. Byly to zejména tyto hry: The Enemy Within (Vnitřní nepřítel - 1962), Philadelphia, here I come (Filadelfie, už příčázím - 1964), The Loves of Cass McGuire (Láska C. M. - 1966), The Lovers (Milenci - 1967), The Gentle Island (Tichý ostrov - 1971), Faith Healer (Člověk, uzdravující vírus - 1979), Aristocrats (Aristokracie - 1989). Velký úspěch slavila na celém světě jeho dramatizace Turgeněvova románu Otcové a synové.

Brian Friel žije již čtyřicet let se svou ženou Annou, mají čtyři dcery a jednoho syna.

Or.

Abbey Theatre

Dramaturg dubinského Abbey Theatru Fintan O'Toole napsal k premiéře nové hry Briana Frelia Dancing at Lughnasa (Tanec na konci léta): "Mimo jiné vyjadřuje tato hra naši potřebu zabývat se minulostí, potřebu vzpomínat, a nikdy jich nemůže být dost. Je to vhodná hra pro naš repertoár."

Abbey, irské Národní divadlo, má dnes též stolou tradici: roku 1890 bylo založeno Irské literární divadlo, a roku 1894 divadlo s dnešním názvem. K počátku prohlášení Fintan O'Toole dodává: "Je však zapotřebí zdůraznit, že v Abbey jsme si neustále vědomi, že tradice je velmi živá vše, že by nemohlo přežít, kdyby nebyla neustále hodnocena, kritizována, popírána a obnovována nepředvídatelnými způsoby - že prostě musí být tradice, jež připojuje nové a netradiční hodnoty."

Popud k založení divadla Abbey - jehož autory byli básník a dramatik William Butler Yeats, Lady Augusta Gregory, Edward Martyn a George Moore, spočíval na základním poznání, že národ není něco, co je lidem dáno, ale něco, co je potřeba neustále znovu vynalezat. Jejich víra, že stvořit divadlo na základě irských zkušeností bude znamenat svou hodnotu, vycházela z přesvědčení, že irské zkušenosti nejsou úzké, provinciální a zpátečnické. A vžas když první ovoce, jež v divadle Abbey dozrálo, byla díla takových autorů, když Martin Synge a Sean O'Casey, kteří patří k největším dramatikům tohoto století, příčasně anglicky. Ale jak už prohlásil dubinský dramaturg, tradice nespouštěvá, tom, že se tvůrčí instituce spoléhá na statický kapitál minulosti; naopak, hledá cokoliv hodnotného, co by tradici narušovalo, či přesněji řečeno, co by ji zpochybňovalo - autory, kteří by se ve spojení s minulostí ocitali v nesnázích, jinž by minulost připadal nejistý, ba neexistující. Brian Friel ve svých hrách, jež divadlo Abbey uvádí už třicet let, se soustavně očítá v nesnázích nad minulostí. A právě tento pocit, že je potřeba bojovat s protiklady irských zkušeností, irské minulosti, můžeme vystopovat ve hrách Frielových součinářů na téze scéně - vesměs nadprůměrných dramatiků jako jsou Tom Murphy, Thomas Kilroy, Hugh Leonard, Bernard Farrell a další. V několika posledních letech se objevili další irští dramatikové - Frank McGuinness, Marina Carr a další - kteří svěřili své sny divadlu, jež přijímá jejich výzvy, přinášejíci neustále nové požadavky na styl představení, včetně všech jeho složek.

Náštěstí v divadle Abbey, pokud víme, dosud nedošlo ke konfliktu mezi většinou tradicí na jedné straně a otevřenosí všemu novému na straně druhé. Je přitom nepochybnej zapotřebí dbát o to, aby si nepletli styl - opět všechny složkách práce. Dejme ještě jednou slovo Fintantu O'Toolemu: "Tradice divadla Abbey musí být zpokojivá, vásivná, problematická, dobrodruhá a časem skrz naskrz protichůdná. Je to vlastně tradice všeho, co si zaslouží název divadlo. Jelikož bude divadlo v této tradici pokračovat, bude mít světu co ukázat."

Or. Orněst

Svázení svátků Lughnasa má pro život obyvatel takový význam, je do té míry semknuto s jejich představou prosperity, že křesťanství nezbylo než si tyto svátky přisvojit a tak vlastně tolerovat, aby přežily. "Nemohli je potřít, tak jako nemohli potřít ostatní čtvrtletní rituální obřady," píše MacNeillová. "Naopak - podařilo se jim nejdůležitější lidové rituály proměnit v křesťanské bohoslužby... ale tím, že si je přisvojili, přijali současně některé staré lidové pověry s tím, že zastáncem lidu se mísí pohanského boha stal některý svatý. A i když za tohoto procesu velký počet obyvatel nicméně nepřestoupil na křesťanskou víru, podařilo se přesto potlačit specifické pohanské zvyky."

Or.

Vedenou výrobou a technickým provozem Stanislav Muntág, vedoucí dekoracních dílen Marcela Kožušníková, vedoucí dámské krejčovny Alena Kantorová, vedoucí pánské krejčovny Jiřina Richtrová, jevištěm mistři Jan Beneš, Antonín Krajčík, mistr osvětlení Zdeněk Osif, mistr elektroakustiky Bořivoj Wojnar, mistr vlastenářky Jindra Kučajová, rekvizity Zdeněk Vojkovská, mistr garderob Růžena Mauerová.

Sponsor činohry

KOVOŠROT Ostrava, s. p.

Program vydalo Státní divadlo v Ostravě, ředitel Ilya Racek, šéf činohry Juraj Deák, Vojtěch Kabeláč, redakce programu Vojtěch Kabeláč, výtvarník programu Ivan Hudák, výtisk Polykart Vratimov

Cena 5 Kč

Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILLIA Praha.